

سرمقاله

بیمه‌های اتکایی

بسط عملیات نظام یافته بیمه‌ای و رشد و توسعه فعالیت شرکت‌های بیمه و نیز افزایش حجم ریسک‌های بزرگ، شرکت‌های بیمه را با تجمع بسیار بالای خطرات مواجه ساخت و پس از اینکه شرکت‌های بیمه به تدریج به ارائه پوشش‌های بیمه‌ای حوادث طبیعی روی آوردند، بنیاد فعالیت شرکت‌های مذکور مورد تهدید قرار گرفت. بر این اساس متولیان امر صنعت بیمه با هدف جلوگیری از بروز بحران و کاهش سقف تعهدات خود به تقسیم بیمه‌نامه‌های سنگین بین شرکت‌های بیمه مبادرت نمودند. پیشگامان بیمه پس از مواجهه با خسارت‌هایی سنگین به این نتیجه رسیدند که به تنهایی نمی‌توانند پاسخگوی خسارت‌های مذکور باشند لذا به دنبال چاره‌ای برای تقسیم و توزیع خطرات برآمدند. بدین ترتیب تعهدات مربوط به ریسک‌های بزرگ توزیع شد. در بدو امر شرکت‌های بیمه برای تقسیم خطرات به صدور بیمه‌نامه‌های مشترک روی آوردند. در این روش یک بیمه‌نامه به چند بخش تقسیم می‌شد و هر بخش حسب توان مالی توسط یک شرکت مورد پوشش قرار می‌گرفت و هر شرکت صرفاً نسبت به بخش تحت پوشش خود مسئولیت می‌یافت. این روش دارای اشکالاتی بود و در پاره‌ای از موارد بیمه‌گذاران ناگزیر می‌شدند مشتریان خود را به سمت رقبا سوق دهند و بیمه‌گذاران نیز مجبور بودند اطلاعات لازم را در اختیار چند شرکت قرار دهند و هنگام بروز خسارت نیز به تعدادی از شرکت‌های بیمه مراجعه نمایند.

با توجه به تأثیر حیاتی خسارت‌های بسیار زیاد در فرایند عملیات بیمه‌ای بازرگانی، در مراحل بعد روش‌های دیگری نیز مورد استفاده قرار گرفتند و به تدریج این روش‌ها زیربنای ترکیب امروزی بیمه‌های اتکایی را شکل دادند. بیمه اتکایی متقابل بین دو شرکت که از طریق واگذاری بخشی از پرتفوی آن‌ها و تقسیم ریسک صورت می‌گرفت و نیز تأسیس صندوق‌های خاص از جمله روش‌هایی بودند که پیشگامان بیمه برای تأمین خسارات

عمده از آنها سود جستند.

در دهه‌های اخیر شرکت‌های بیمه با توجه به ظرفیت و توان مالی خود بخشی از ریسک را نگهداری نموده و مازاد آن را به شرکت دیگری واگذار می‌کنند و آن شرکت نیز مجدداً ریسک مازاد توان خود را به شرکت دیگری واگذار می‌نماید. بدین ترتیب یک پرتفوی بیمه‌ای بین ده‌ها شرکت بیمه در نقاط مختلف دنیا تقسیم می‌شود.

بنابراین اندیشه تأسیس شرکت‌های بیمه اتکایی، ابتدا در

شرکت‌های بیمه مستقیم به وجود آمد و سپس این شرکت‌ها با هویتی مستقل وارد فعالیت‌های گسترده بیمه‌های بازرگانی گردیدند. در حال حاضر شرکت‌های بزرگ اتکایی با در اختیار داشتن سرمایه‌ها و ذخایر عظیم فنی در سطح دنیا، بخش قابل ملاحظه‌ای از فعالیت‌های بیمه‌های بازرگانی را به خود اختصاص داده‌اند و جایگاه پراهمیتی را در بازار تجارت جهانی اشغال نموده‌اند. سابقه فعالیت بیمه اتکایی در ایران به تأسیس نخستین شرکت

بیمه ایرانی، یعنی شرکت سهامی بیمه ایران باز می‌گردد. قبل از وقوع انقلاب اسلامی ایران، شرکت‌های بیمه خصوصی قانوناً موظف بودند، ۲۵ درصد حق بیمه‌های غیرزندگی و ۵۰ درصد از حق بیمه‌های زندگی خود را به شرکت سهامی بیمه ایران واگذار نمایند. پس از تأسیس بیمه مرکزی ایران، شرکت‌های مذکور وظیفه یافتند این واگذاری را به بیمه مرکزی انجام دهند و بر این اساس وظیفه ارایه پوشش‌های اتکایی به بیمه مرکزی ایران محول گردید.

علاوه بر واگذاری اتکایی اجباری، شرکت‌های بیمه ایرانی در مورد خطرات بزرگ قسمت قابل توجهی از تعهدات خود را به بیمه‌گران اتکایی خارجی واگذار می‌کردند که البته حق بیمه متناسب با سهم واگذاری را هم به آنها پرداخت می‌نمودند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و متعاقب ملی شدن این صنعت،

بیمه مرکزی ایران مبادرت به تأسیس «صندوق مشترک بیمه آتش‌سوزی» نمود و شرکت‌های بیمه، مازاد تعهدات خود را به آن واگذار می‌نمودند. این صندوق تدریجاً به «صندوق ملی اتکایی» تبدیل گشته و پس از کسر سهم متناسب از تعهدات، مازاد آن را به شرکت‌های خارجی واگذار می‌نمود. بدین ترتیب عملیات اتکایی واگذاری به شرکت‌های خارجی، منحصرأ از طریق صندوق ملی اتکایی صورت می‌پذیرفت. در سال ۱۳۶۴ بنا به دلایلی تدریجاً فعالیت‌های

صندوق متوقف شده و شرکت‌های بیمه به عقد قراردادهای جداگانه‌ای با بیمه مرکزی مبادرت نمودند. از آغاز سال ۱۳۷۶ سه شرکت فعال بیمه ایرانی به منظور استفاده از ظرفیت‌های یکدیگر قراردادهایی را با هم منعقد نمودند و به تدریج به منظور پوشش کامل تعهدات خود، پوشش‌های اتکایی مازاد را از موسسات بین‌المللی تأمین کردند.

در قبال واگذاری اتکایی به بازارهای بین‌المللی، بعضی از شرکت‌های بیمه و بخصوص بیمه

مرکزی ایران در قبول بیمه اتکایی از خارج از کشور نیز فعالیت داشته‌اند.

این بررسی مختصر نشان می‌دهد بیمه اتکایی در ایران اولاً نسبت به سایر رشته‌های بیمه، با تأخیر وارد فعالیت‌های بیمه‌ای بازرگانی کشور شده و از طرفی این بخش از عملیات بیمه در ایران فاقد رشد و توسعه لازم بوده است. عدم رشد مطلوب بیمه‌های اتکایی در ایران متأثر از عوامل متعددی می‌باشد که پرداختن بدانها خارج از حوصله این نوشتار است.

امید است در آینده همراه با تحولات و تغییرات مبتنی بر برنامه‌های توسعه در بعد اقتصادی، در صنعت بیمه نیز شاهد گسترش کمی و کیفی فعالیت‌های این بخش از اقتصاد کشور باشیم.

والسلام

